

Protokol nahrávky*

Pamětník: Václav Štěpán

Datum a místo natáčení: 6. 12., 7. 12. a 8. 12. 2016 v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, jak je uvádí narátor, a to včetně jeho hodnocení. Případné vnější faktické korekce nebo zpřesnění jsou odlišeny hranatými závorkami.

Václav Štěpán – 1. část záznamu	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení pamětníka, narozen 21. 1. 1935 v obci Tišice u Mělníka. Přesné označení místa je Kaberna, mlýnská usedlost a zájezdní hostinec. Otec Václav Štěpán hospodařil, pokrokově, desitihonným systémem. Kořeny rodu Štěpánů, zemědělců, vedou do obce Zamachy. Maminka Anna byla za svobodna Polívková, z tamního rodu Veselých. Narátor nemá sourozence. Byl vychován přísně, k práci.
0:11:54	Po Mnichovu k nim do domu přišla rodina Pudilových uprchlá z Jablonce a zůstala celou válku. [Březen 1939] – raná vzpomínka na německého vojáka, který honil děti na koni. Válečné období. Neměli nedostatek, ale byli pod kontrolou, odevzdávali produkci. V okolí žila židovská rodina Šikových, jimž rodiče až do jejich odjezdu pomáhali. Díky kolegovi Tomanovi Brodovi zjistil později anabázi rodiny Šikových. Antisemitismus existoval, ale v rodině byli tolerantní, jeden z rodiny Veselých se přiženil do židovské rodiny. Teta Helena Veselá přežila válku v Terezíně, strýc František Veselý byl internován ve Wroclawi. Vlastní zážitek Osvětimi v poválečných letech.
0:24:47	Život rodiny za války. Výhodou byla pozice statku na samotě. Koncem války, v roce 1944 se u nich pořádaly taneční čaje pro mládež. Koncem války tam Němci zřídili sklad. - V roce 1941 VŠ začal chodit do školy, chodil pěšky. Strýc z Kostelce provozoval auto na dřevoplyn. – Pozorovali nálet na Drážďany, země se i tady otřásala. Přelétaly nad nimi ve výšce bombardovací svazy, v Tišicích viděl nálet „kotlářů“ na vlak. Osvobození: 5. května 1945 projížděl vlak wehrmachtu na Prahu, řídící Šanovec vyvěsil jako první v obci československou vlajku. V rovinaté krajině viděli nad obzorem rudou záři na obloze a dunění bomb z Drážďan.
0:37:42	Vesnicí před koncem války procházely „pochody smrti“ ruských zajatců. Jednou jim do Přívor nesli hrnec navařené polévky, jindy je měli přímo ve vesnici v dědově statku, našli tam pak mrtvé zajatce. V obci zavládly obavy z blížící se fronty. V kůlně si Štěpánovi vybudovali podzemní úkryt pro nejdůležitější cennosti, peřiny apod. zažili i blízké bombardování neratovické chemičky. Na poslední dny války chodily děti spát do sklepa na pivo. Náhle se z mnoha lidí stali partyzáni, scházeli se u nich ve statku, komunistický předák Áda Mach tomu velel. Z bojových plánů ale kuriózním způsobem sešlo. Zavlály prapory, děti zdravily ruským pozdravem Rudou armádu. Rusové docházeli do statku Štěpánových. – Politické angažmá rodičů? Otec se zřejmě účastnil agrárnícké politiky, po válce zakládal lidovou stranu. Byl odpůrcem bolševiků.
0:52:35	VŠ nastoupil v roce 1946 do primy gymnázia v Mělníku. Po sekundě se z rozhodnutí ministerstva museli vrátit na devítiletku, do Všetat. Poté dělal zkoušky na gymnázium, aby ho mohl dokončit. Absolvoval po septimě – bylo politicky rozhodnuto o další změně. Místo oktávy po týdnu prázdnin v roce 1953 odešel do školy a během měsíce urychleně dokončili oktávu. Končily dva ročníky gymnázií současně a těžko se

	dostávali na vysoké školy. – Tatínkovy kvality neuměl za jeho života docenit, jak pečlivě vedl hospodářství. Ve vesnici byl mezi pár dětmi, které jezdily denně vlakem do mělnického gymnázia. Otevíral se mu svět. Chodil do Sokola i do Junáka (VŠ byl „vlče“). Junáka vedl bratr Kouba, měl velkou odezvu, v morální výchově hrál velkou roli. Pod vlivem četby založil Hochy od Bobří řeky, ale dostal vyhubováno. Mezi vodní skauty už se věkově nepropracoval. – Pan Kefurt z ochotnického divadla ho jednou jako dítě zatáhl na jeviště k účinkování, ale bylo mu to velmi cizí a nepříjemné, poznamenalo ho to [ve vztahu k aktivnímu divadlu]. Přesto jednou recitoval na jamboree před panem Svojsíkem. – V sokole začali organizovat atletický oddíl. V roce 1947 se zúčastnil letního tábora na Želivce, který organizovala skupina Mohykán. (Původně založený Kamilem Grohlem pod názvem Masaryk.) Tam se setkal s atletikou a po návratu domů organizoval místní atletický oddíl. Tréninky a závody pořádali v Houštce ve Staré Boleslavi. Výborná dráha, běhali na ní i Zátopek a Jungwirth, při Jungwirthově světovém rekordu běžel jako peacemaker. Vlastní disciplína VŠ byl víceboj. – V tercii byli dva žáci, kteří se ale brzy orientovali doleva: Karel Kostroun a budoucí teatrolog Miroslav Kačer. Marek Kopelent byl taky v Mohykánu, ale mladší, sešli se na táboře na Želivce. Šéfem oddílu byl budoucí plzeňský herec Jiří Chmelař. Mohykán skončil po roce 1948 začleněním do Sokola.
1:17:33	Vztah k náboženství. Z rodiny chodil do kostela jen VŠ, ale farář svou tvrdou výchovou k náboženství tento zájem zchladil. Rodiče měli křesťanskou výchovu, ale do kostela nechodili. Vztah otce k lidovcům, z volby mezi povolenými stranami vyšla jako jediná možnost pro sedláka lidovci. Založil politickou organizaci v Tišicích. – Osudy otce jako zemědělce po roce 1948. Tvrdé normy bylo těžko plnit, navíc jim nešťastně zahynuly dvě krávy. Nejmenované rodinné záležitosti ještě víc zkomplikovaly situaci, proto otec odevzdal statek družstvu. Nastoupil jako zaměstnanec JZD. Družstvo jejich rodový statek devastovalo. Otec tam žil, sám, matka odešla, studovala v Praze. Vrátila se po několika letech. Otec onemocněl roztroušenou sklerózou. Od roku 1966 byl stále doma, na jaře 1969 zemřel. VŠ se kvůli tomu vracel z emigrace z Londýna. Považuje otce za oběť režimu. S vlastní rodinou k rodičům v 60. letech pravidelně jezdil. Matka pracovala jako zdravotní sestra v mělnické nemocnici. Bydlel s matkou pět let (1953–1958) v podnájmu v Praze během studií (svých i jejích).
1:29:45	Jak maminka nesla ztrátu hospodářství. Jako vyučená švadlena pracovala v Pragoděvu v Praze. – V roce 1952 odešel s matkou z Tišic do Kostelce nad Labem. Na půl roku šel na gymnázium do Brandýsa nad Labem. Před maturitou se vracel na mělnické a bydlel v Tišicích u babičky. Měl nálepku kulackého syna. K maturitě se psaly posudky. Se spolužáky se dodnes schází a rád na ta léta vzpomíná, sportovali, jezdili, bavili se. Díky češtinářce má vztah k jazyku.
1:38:46	Jak se vyhraňoval vztah k budoucí profesi, k historii. Na gymnáziu nebyl vyhraněný. Na dědečkových pozemcích v Tišicích nalézaly vzácné historické předměty, v roce 1927 tam proběhl rozsáhlý archeologický průzkum. Objeveno sídliště a pohřebiště z doby stěhování národů, únětická kultura, lužická kultura... V roce 1938 se průzkum opakoval o kus dál, VŠ jako dítě to pamatuje. Bylo to první setkání s historií. Na gymnáziu zájmy různorodé, hudba (učil ho hornista ČF Jan Šťastný), literatura, sport... Maturita první týden v září, už probíhala výběrová řízení. VŠ se hlásil na Vysokou školu mezinárodních vztahů. Nebyl přijat, šel na FF UK na jednooborovou historii, směřoval k archeologii. Třídní na gymnáziu – Antonín Hnilica. Nebýt jeho, nedali by mu ani maturitu. Později ve Scénografickém ústavu mu kádrovák ukázal posudek z obce a zničil ho. VŠ měl velké štěstí, že ho na vysokou školu vzali.
1:58:00	Období vysokoškolského studia. Byla to zajímavá doba s maďarskými událostmi,

	uvolnění a utužení, otevření jistých možností. Na fakultě zajímaví učitelé i studenti. bydlel na Václavském náměstí, měl snadný kontakt s mnoha přáteli, měl sociální stipendium, vydělal na prázdninových brigádách – neměl nouzi. V roce 1956 byl na zájezdu Kijev-Leningrad-Moskva. jak reagovat na maďarské události? Rozpustili SSM v ročníku. Mezi spolužačkami byla Jiřina Šiklová. Nesměřoval k vědě. Po půlce studia je dělili mezi vědecký, pedagogický a osvětový směr. Chodil na archeologii, ale přejít se mu nepodařilo, uspěl pouze Bořek Nechvátal. Rozhodl se pro osvětu. – Diplomová práce historická: pronikání kapitalistických forem zemědělského podnikání v 60. letech 19. století do krize v roce 1973 (zřejmě míněno 1873). Vedoucí práce Jaroslav Purš, který se věnoval hospodářským dějinám a zorganizoval seminář, jehož se VŠ zúčastnil. Jiný kolega student: Jaroslav Jírů, věděl hned, kam směřuje. – Přes jednu spolužačku se VŠ seznámil s pracovníkem indické ambasády Venkate Suaranem, spřátelili se. Jednou spolu jeli na brigádu do Tišic. Při zájezdu do SSSR viděl reálnou bídu tamních poměrů.
2:19:05	Nevěděl kam po absolutoriu půjde, byla doba umístěnek. Poslali ho do krajského domu osvěty v Ostravě. Vedoucí Popelář ho nechal, aby si sám vytvářel pracovní náplň. Zorganizoval celorepublikový astronomický seminář. V Ostravě bylo špatné životní prostředí. VŠ psal hudební kritiky do Nové svobody a do Lidové demokracie. Ostravský symfonický orchestr. Už v Praze během studií chodil do Divadla hudby, blízko to měl i do Divadla 5. května, doma si psal o knihách i o muzice. Napsal negativní recenzi na zahajovací koncert Ostravského symfonického orchestru v divadle, provedení se nepovedlo a divadlo mělo špatnou akustiku. Šéfdirigent Jiří Waldhans si zavola VŠ na kobereček. V Ostravě byl od 1. 8. 1958 do 31. 10. 1959. Čekali se ženou narození dítěte.
2. NAHRÁVKA	
2:31:33	Dodatky k minulému natáčení: k osudům Venkate Suarana a ke studiu na vysoké škole s mnoha „ádékáři“, dělnickými kádry. Později často vykonávali různé stranické funkce a v roce 1968 „obrozovali“ společnost. Kdo tyto dělnické kurzy organizoval? Ale byli mezi absolventy dělnických kurzů i tací, kteří prokázali odborné kvality, např. Jiří Brabec. – Z Ostravy se průběžně snažil dostat se zpátky do Prahy. V různých konkurzech ale neuspěl, až ve Vojenském historickém ústavu. Když ho posílali do Ostravy, slibovali byt, z toho ale sešlo. Bydlel v podnájmu v Zábřehu. Po svatbě za ním přijela manželka. na vysoké škole absolvoval vojenskou přípravu, ale projevil se zdravotní problém. Modrou knížkou se vykroutil z vojny. – Manželka Dagmar Battíková, její bratr Rudolf Battěk, příjmení v rodině psali různě. V Praze neměli kde bydlet, manželka přijela později a nastěhovala se k rodičům Štěpánovým do Tišic. Narození dcery Barbory.
2:47:39	Práce ve VHÚ, ve výstavní skupině Muzea československé armády. Řada zajímavých kolegů, v čele stál generál Kučera. Historikové Toman Brod, Janáček, Kukral, Eduard Čejka. Epizoda s návštěvou N. S. Chruščova, kdy se ruský politik sháněl po svém kamarádovi z války Ludvíku Svobodovi, který byl tehdy v nemilosti a pracoval jako účetní v některém JZD. Museli ho rychle vrátit, pracoval pak ve VHÚ a psal knihu vzpomínek. Jan Tesař a Karel Bartošek tam přišli později. – VŠ hledal dál, vojenská historie mu nebyla úplně blízká, směřoval k historii, literatuře nebo umění. Ústav pro českou literaturu založil kabinet S. K. Neumanna. Protože se VŠ na fakultě zabýval anarchismem 19. století, přihlásil se, od Mojžíra Votruby přišel zájem, ale nešlo to hned, až asi po roce. Jan Mukařovský ve vedení ústavu. VŠ se seznámil s budoucími kolegy. – Po letech, kdy na FF UK nefungovala estetika, byla v 60. letech znovu otevřena, postrgraduál asi v roce 1960 nebo 1961. Byl přijat, spolu s ním tam studovala řada osobností. Vyučoval Antonín Sychra, Jaroslav Volek, Miloš Jůzl, Jan

	Cigánek, prof. Linhart, Ivan Vojtěch a Milan Lukeš. Mezi studenty: Antonín Moskalyk, Věra Linhartová, architekt Bohuslav Dvořák, mezi nimi parta „winckelmanni“, dodnes se scházejí. Přátelili se i s některými „řádným“ studenty estetiky. Skládali tvrdé zkoušky, studovali o víkendech, některé přednášky v týdnu. Měl úlevy.
3:09:19	Jak zvládal práci, studium a rodinný život. – Absolvoval práci „Televize a problém uměleckého druhu“ (?), v níž mj. polemizoval s prací Ladislava Smoljaka. Několik prací později věnoval vztahu literatury a rozhlasu. Znal se velice dobře s Janem Lopatkou. – Nastoupil do Kabinetu SKN, šéfem se stal František Kautmann. Úkoly: vypracovat monografii o SKN. Nastoupila tam Stanislava Mazáčová, ta měla za úkol edici spisů SKN, spolu s Miladou Chlěbcovou. VŠ vypracoval dějiny českého anarchistického hnutí. Začal pracovat na vědecké kandidatuře. Celá práce z pramenů, literatura neexistovala. V polovině roku 1966 práci odevzdal, 1967 ji obhájil. – Mezitím byl kabinet rozpuštěn, přešli do oddělení dějin 20. století. Vedla ho Eva [štrosová], po ní Zdeněk Pešat. VŠ pracoval na tzv. „modrém slovníku“ (Slovník českých spisovatelů, 1963 [1964 dle NK]). Účast na dobovém literárním životě, tehdy doba nových literárních časopisů Tvář a Květen, časopisecky publikoval o literatuře. Obdiv k F. Šrámkovi, K. Čapkovi, V. Vančurovi. Nepsal o současné literatuře, spíš referáty z literární historie. Sám pracoval hlavně na kandidátské práci, byla to materiálová práce, prokousával se archivy, anarchismus nebyl do té doby zmapován. Nikdy nebyla publikována, ale stále nevznikla nová, která by ji překonala.
3:25:37	Manželka vystudovala pedagogický institut a pracovala jako vychovatelka v Libni. V 70. letech byla přešla do Jedličkově ústavu. – Společenské uvolnění a Pražské jaro intenzivně prožíval – pocit relativní svobody. Ani manželka nebyla v partaji. Přes Rudolfa Battěka se setkával s mnoha osobnostmi pozdějších disidentů, Karel Kyncl, Ladislav Lis, Jiří Müller apod. Rodina Battěkových tíhla k politice, otec Evžen byl zarytý stalinista. V Libni zvláště tvrdé („famírovské“) jádro, ti reagovali na obrodný proces odporem. Hádky mezi Evženem a Rudolfem. – Úspěchu obrodného procesu moc nevěřil. Milan Jankovič argumentoval, že je třeba vstoupit do strany, aby mohli ovlivnit vývoj, jako např. František Černý. VŠ to nepřijal. – Kafkovská konference. Do té doby Kafku málokdo znal, i mezi studenty. VŠ se podílel na organizaci konference, byl na ní přítomen spolu s Kautmannem.
3:37:54	Srpnová okupace. Šel pěšky na Strahov. Vzpomínka na druhý nebo třetí den, kdy se v okolí Bílé labutě ocitl ve střelbě proti budově Svobody. Obával se masakru, jako v Maďarsku v roce 1956. – Během 60. let Mukařovského v ÚČL vystřídal Ladislav Štoll. Bylo třeba se ho zbavit. Kolegové straníci požádali VŠ, aby se stal předsedou závodního výboru odborů [ROH]. Byl zvolen. Ve funkci žádal Štolla o rezignaci. V letech 1969–1970 vyvíjeli úsilí k tomu, aby udrželi kolegy ve funkcích, ale přesto muselo odejít asi 25 osob (z asi 55). Aby se výpovědi legalizovaly, došlo ke sloučení ÚČL s Ústavem jazyků a vznikl Ústav pro českou a světovou literaturu. U vyškrtnutých ze strany stačilo prokázat loajalitu vstupem do Svazu československo-sovětského přátelství.
3:50:10	VŠ se ohlížel po novém zaměstnání, díky kolegovi Jaroslavu Kolárovi a jeho ženě Evě Kolárové se dozvěděl o Scénografickém ústavu Miroslava Kouřila. – Mezitím ještě ale odešel na krátko do Ústavu teorie literatury, který vedl Mojmír Grygar. Tam pracoval Miroslav Červenka a Milan Jankovič. Přípravoval pokračování Slovníku české literatury, ale to nikdy nevyšlo. – Pokus o emigraci. Měl kamaráda v Londýně, který od roku 1967 vyzýval VŠ k emigraci. Začátek listopadu 1968 – odjel do Londýna s celou rodinou. Cecil Parrott, anglický velvyslanec, VŠ mu pomáhal s překladem Švejka do angličtiny. V Anglii se setkali, poradil rozeslat žádosti o zaměstnání.

	Zpočátku bez úspěchu. Nakonec se vrátil zpátky, přestože nakonec přišla nabídka z British Muzeu. Matka psala, že otec umírá. – Syn David se narodil čtyři roky po své starší sestře. Chtěl studovat, ale se strýcem ve vězení se nemohl hlásit na Filosofickou fakultu, šel na Vysokou školu chemicko-technologickou. 21. srpna 1983 se vážně zranil. V roce 1968 pracoval v ČKD, byl občansky aktivní. Jeho pozdější osudy.
4:03:57	Ústav pro českou literaturu. VŠ se účastnil prověrek nepartajníků. Dosazen [Vladimír] Brett. Při prověrkách se VŠ pokusil bránit Miroslava Červenku a Jindřicha Černého (jeho rozhovor s Václavem Černým, zaznamenaný odposlechem StB, proběhl rozhlasovým éterem). Musel z funkce, předsedou [ROH] se stal [Jaromír] Paclt. – Díky Evě Kolárové se dozvěděl, že Miroslav Kouřil přijímá do Scénografického ústavu i vyhozené, např. Miroslava Kačera, Václava Vebera, Zdeňka Janíka a jiné. Kouřilovo úsilí vytvořit prestižní kulturní centrum. Velice schopný manažer, dokázal lidi přimět k práci. VŠ dostal funkci vedoucího dokumentačního oddělení. Vymyslel edici Teatralia v knihovnách (Národní muzeum, ČSAV, Městská knihovna...) Jan Kopecký tehdy čerpal vodu nedaleko zámku Kačina, tam zpracovával teatralia pro tuto edici. Kouřil to platil, VŠ byl redaktor. Lenka Gregorovičová sepsala knihovnu Scénografického ústavu a začali pracovat na Divadelním oddělení Národního muzea. Přibral vyhozené kamarády (Jindřich Černý, Jiří Brabec, Milan Jankovič), kryto cizími jmény. Tehdy se VŠ seznámil s lidmi z Divadelního oddělení NM. Miroslav Kouřil měl nepřátele na všech stranách, bylo to tajemné, proč si tak troufá. Tehdy si budoval místo na katedře Divadelní vědy. Tehdy zrekonstruoval rozpadávající se dům v Celetné ulici. Scénografický ústav měl být zrušen, ale sovětská invaze to odsunula o několik let. Vybudoval si v Celetné ředitelnu se zázemím, ale nikdy do ní nevstročil. Kouřil ředitel – Kouřil profesor na katedře DV.
4:23:02	Kouřil byl vizionář. Dával prostor ostatním. V jistou dobu se začal hlásit ke strukturalismu. Kouřilovy metody práce s lidmi. Přiděloval k úkolům i počet hodin na jeho splnění, pracovníci je museli vykazovat. „Režijní hodiny“ na porady, brigády apod. Nedalo se nic zašvindlovat. V tehdejší době to byl výjimečný systém. – Při rušení Scénografického ústavu se nestaral o své zaměstnance. – Několik lidí včetně VŠ přešlo do Divadelního ústavu. Ředitelka Soukupová nabídla VŠ úkol vytvořit dokumentační oddělení. Dr. Hermannová si vedla pečlivou operní dokumentaci. DÚ měl divadelní dokumentaci, která „hnila“ v pytlicích ve sklepech ve Sněmovní ulici. Dostal místnost a spolupracovníky. – Scénografický ústav zanikl v roce 1972, VŠ po jeho zániku okamžitě přešel. SÚ se nacházel v domě nad Muzeem, dnes neexistujícím. <i>(Předkládá osobní dotazník – dobový dokument z roku 1990.)</i> V Divadelním ústavu pracoval 1974–1979. Kolegové v Dokumentačním oddělení: Věra Pleskotová, Petr Kučera, Helena Cmíralová.
4:41:41	Využil schopností Jindřicha Černého. Převáděl výstřižky do lístkového systému. V oddělení obnovili vydávání divadelní ročenky – soupis repertoáru od roku 1971 po současnost. Pracovníci divadelního oddělení objížděli a hlídali divadelní produkci v regionech, s nimi spolupracoval na doplnění chybějícího repertoáru. Nakonec objednal republiku sám a doplnil, co chybělo. – Jaký typ dokumentů archivovali, jaké měli možnosti. Fotodokumentace, DÚ měl vlastního fotografa: [Vilém] Sochůrek (žák Karla Drbohlava, zakladatele české divadelní fotografie). Kupovali fotografie od dalších fotografů. Dokumentovali formou nahrávek představení: Jiří Bělka natáčel jako filmy. VŠ usiloval o vytvoření integrovaného informačního systému. Jiří Hudeček ze Scénografického ústavu, rozuměl informačním technologiím, vymýšleli informační systém. Eva Soukupová souhlasila: ráda pomáhala, odborný obsah pro ni nebyl prvořadý. Konkrétní příklad: dvakrát na vznikající systém peníze našla, ale po třetí ne. Dosud byl v záznamech i terminologický chaos. V DÚ byl pět let. Dnešní dokumentační oddělení IDU funguje na základech, které tam narátor položil.

4:58:52	Možnost zvukových záznamů představení a rozhovory s herci (Jaromír Kazda jich mnoho předal do NM). Divadelní artefakty (návrhy, kostýmy, rekvizity) – DÚ neměl právo shromažďovat sbírky. Ale mnoho jich přesto vlastnil z výstav, které organizoval (PQ aj.). Artefakty patřily do NM a to není svým zájmem časově omezeno na období do roku 1945, to je omyl. DÚ dostal od ministerstva kultury úkol hlídat divadlo po roce 1945, ne ho dokumentovat. Pracovník DÚ napsal posudek a předal ho na ministerstvo. Šéf oddělení pan Machek, dále dr. [Miroslav] Křovák, [Vladimír?] Mráček... Bližší mu byli kolegové z oddělení hudebního divadla: [Vladimír] Vašut, Eva Herrmannová, [Libuše?] Marklová... Počátky Pražského Quadriennale nezažil.
5:09:27	Důvody přechodu do Divadelního oddělení Národního muzea. Byl vypsán konkurz přesně jemu na míru. S institucí měl dlouholeté kontakty. Jsou tam bohaté sbírky jdoucí hluboko do minulosti. Je tam mj. pozůstalost Karla Drbohlava. Dr. Alexander [?] Buchner považoval za samozřejmé, že přijmou právě VŠ. Buchner původně vedl hudební oddělení, po [Jiřím] Hilmerovi převzal začátkem 70. let divadelní oddělení. Po jeho odchodu do penze převzala oddělení na krátko Vilma [Vilemína] Pecharová. Od října 1978 byl VŠ zaměstnancem, od 1. 1. 1979 vedoucím oddělení. Přes všechno byl vnímán jako náplava. Po Buchnerovi dostal na starost sbírku fotografií o skoro půl milionu exemplářů. Ve sbírkách byl nepořádek, nedělala se inventarizace. Dr. Patkovou přiměl, aby popsala loutkářskou sbírku. Dvakrát ročně konali nákupní komisi, jejím předsedou byl prof. [František] Černý. Externími členy Květoslav Bubeník z Národního divadla, kostýmní návrhář. Vojtěch Cinybulk, [Ljuba] Klosová, později i další. Mimo to řádní členové: VŠ, Hilmera, Pecharová. Nakoupili pozůstalost Evalda Schorma a Václava Kašlíka, Valtra Tauba a mnoho dalšího.
5:28:27	<i>(komentáře k fotografiím)</i> Rozlučkový večírek v Divadelním ústavu. – Návštěva Mariánských Lázní a prvního ročníku Mezinárodního filmového festivalu v roce 1946. – VŠ jako dítě na archeologickém nalezišti na dědečkově poli. – Oslava padesátin v Národním muzeu.
5:35:34	<i>(videozáznam – nepoužito, přerušeno zvoněním telefonu)</i> Získání fondu Alfréda Radoka. Vdova, paní Radoková, usilovala v 80. letech o předání rozsáhlé pozůstalosti do vlasti. Nejprve ji převezla do divadelního muzea v Amsterdamu. V roce 1990 pro ni jeli se synem vlastním autem. Proběhlo to bez složitého úředního povolení, strávili tam několik dní, naložili plné auto vzácnými dokumenty a jeli do Prahy. Jaké dokumenty pozůstalost obsahuje. <i>(konec videozáznamu)</i>
5:43:59	KONEC

3. NAHRÁVKA	
0:00:00	Doplňk k minulým setkáním: Na estetice se setkal s Pavlem Boškem. Byli dobří přátelé. VŠ v 80. letech sledoval Boškovo a Vyskočilovo Nedivadlo. Nedivadlo byla ohromná intelektuální zábava. Po Boškově smrti Vyskočil pracoval s Leošem Suchařípou a Otakarem Roubínkem, ale to se už nedařilo. Bošek byl schopný ve velkém improvizovat, každé představení přinášelo nové nápady. Nešlo o drobné vtípky. Další partneri: Vlastička a Přemysl Rut. – Druhá osoba, s níž se na estetice setkal, byl režisér Jaromír Pleskot. Pleskotova a „Lukavského“ inscenace Hamleta. Paní Pleskotová pracovala v Divadelním oddělení.
0:13:56	Divadelní oddělení NM se posléze stalo vzorem fungování pro ostatní oddělení. Způsob řešení finančních záležitostí a honorářů: otevřenost a transparentnost – všichni znali vzájemně svoje finanční ohodnocení. – Výstava k výročí Národního

	divadla. Měla se stát (podle plánů ministerstva kultury) základem budoucího muzea českého divadla. Divadelní oddělení NM vzniklo v roce 1930 jako muzeální instituce. Cíl: Divadlo hrálo mimořádnou roli v národním uvědomění. VŠ měl představu, že by divadelní muzeum spojilo Archiv ND, Divadelní ústav (srovnání efektivity DÚ a NM) a Divadelní oddělení NM – spojení finančních a personálních zdrojů. V roce 1989 stáli v čele země divadelníci. V 80. letech pracovala v Národním muzeu Anna Freimannová, přítelkyně Václava Havla. Při návštěvě prezidenta v NM požádal Havla o pomoc s vytvořením divadelního muzea. Žádali i Uhdeho, ale všechny pokusy ztroskotaly. Všechny peripetie těchto snah sepsala Ivana Vadlejchová. Myšlenka muzea vznikla už v roce 1895, i Jan Bartoš zakládající Divadelní oddělení NM s ní pracoval.
0:36:40	Výstava k výročí Národního divadla. Hlavním autorem byl dva roky předem jmenován prof. F. Černý. Hlavním scénáristou Jindřich Santar, autor výstavy Expo '58 v Bruselu. Nehrál v tom větší roli, vše vymyslel Černý. Architekt Josef Svoboda poskytl spíš jméno, než nápady, praktické věci přenechal svému zeti Václavu Hejnovi. Instalace na 1000 metrech čtverečních, forma malých jevišťátek. Výstava měla bohatý doprovodný program. Návštěvnost asi 300.000 diváků, měli veliký ohlas. Řízení celé akce se odehrálo v kanceláři VŠ, on to celé šéfoval. Neměl na to ani smlouvu. Propojení NM s podnikem Výstavnictví, jejich produkční T. Makovcová měla pomáhat. Autorský kolektiv prof. Černého: B. Brodská, L. Kopáčová, L. Petišková, J. Hilmera, V. Pecharová, VŠ, dr. Kořalka, E. Kolárová, E. Herrmannová... Slavnostní otevření. V lidech se zvedl pocit národního sebevědomí.
0:49:07	Výsledek výstavy a její vyhodnocení: vyšla kniha, rozdávaly se pamětní medaile, v kanceláři ministerstva kultury. VŠ navrhl odměny, ale ani pracovníci NM, ani výkonný tým nikdy nic nedostali. Z plánů na divadelní muzeum sešlo. Výstava totiž „zvedla vlnu nacionalismu v národě“ (oproti požadovanému proletářskému internacionalismu). U nás nebyla nikdy větší divadelní výstava. Příprava začala už koncem roku 1981. Po nástupu dostal úkoly: konsolidovat oddělení, připravit výstavu, vybrat si téma, kterému se bude odborně věnovat. – Péče o fotografickou sbírku. Důkladná evidence a zdokumentování. V DÚ poznal Helenu Theinovou, vdovu po pěvci Theinovi. Přešla za VŠ do NM, pomáhala při evidenci. Byla vnučkou jednoho z prvních dirigentů Národního divadla Mořice Angera. – Operní zpěvák Svoboda, který přešel k fotografování divadla, od něj VŠ nakoupil mnoho fotografií. Nakupoval též Viléma Sochůrka, Miroslava Tůmu, Josefa Maršála, paní Houskovou, Tmeje, Chocholu...
1:08:50	Audiovizuální sbírka NM: kupovali i desky a výjimečně filmové záznamy (Divadlo za branou tam ukrylo své fondy). – Díky Černému se mohl dohodnout na nákupech velkých pozůstalostí: Ladislava Peška, Karla Högera, Václava Kašlíka, Evalda Šorma... Nákupní komise (poradní sbor), její složení. Kupovali scénografickou dokumentaci Hofmana, Zmrzlého Maliny, Bubeníka, Svobody... nejvýznamnější díla jsou tam zastoupena. Každý člen dostal jmenování, tajemníkem byl VŠ až do roku 2005, svolával zasedání. Proces vyhodnocování a rozhodování. Komise měla tradici, pracovala před příchodem VŠ. Nakupovali i z antikvariátů.
1:18:35	K disentu měl blízko díky rodinným vazbám na Rudolfa Battěka. Jak se Battěk stal disidentem a zakladatelem KANu. Přes něj poznal významné postavy disentu. Před volbami v roce 1969 VŠ pomáhal Rudolfovi rozšiřovat letáky. V Divadelním oddělení pracovala kromě Freimannové i chartistka Šiktancová, v DÚ přijímal chartistu Poše apod. Manželka měla v Jedličkově ústavu několik chartistek. Syn znal ze školy dceru Irenu Dienstbierovou. Battěk strávil v kriminálu 8 let. Mnoha věcmi se taky dost bavil. VŠ nedělal takové provokace, aby riskoval vězení.

1:37:34	(<i>natáčení videozáznamu</i>) Během působení v NM navazoval kontakty s jinými muzejními institucemi doma (např. Brno) i v zahraničí. Měli za úkol spolupracovat i s Bakušínovým muzeem v Moskvě. Navštěvoval Moskvu, vyměňovali si výstavy, zejména loutkářské a scénografické. J. Hilmera měl po roce 1968 zákaz, ale s výstavou kupodivu mohl odjet. Také spolupracovali s Budapeští a Varšavou. Vztahy byly srdečné a dodnes kolegy navštěvuje. – Svou první vlastní výstavu VŠ vytvořil v roce 1982. V roce 1982 měla v Itálii v Reggio Emilia premiéru Věc Makropulos s českou účastí (režie Václav Věžník, titulní role Naděžda Kniplová, dirigent Josef Kuchinka). VŠ k tomu připravil výstavu. – Toskánské městečko Città di Castello chtěla v roce 1991 uspořádat výstavu k výročí Mozarta. VŠ byl její scénárista, název: Mozart a Praha. Měla úspěch, opakovala se redukována v Praze a ve Varšavě. (<i>konec videozáznamu</i>)
1:37:34	Činnost narátora od roku 1989. Sametová revoluce. Založili v NM Občanské fórum, stal se hlavní figurou změn. Snaha vytvořit nové struktury. Aktivně se podílel na změnách, mj. jel do Mostu agitovat ve prospěch nových pořádků. Dosavadní ředitel Adolf Čejchan. Řešili spolu věci velice na úrovni. VŠ byl přemluven, aby se zúčastnil konkurzu na ředitele, ale uspěl dr. Stloukal (?), kterého vybralo ministerstvo. VŠ se dál věnoval své práci, vedení převzala na několik let V. Pecharová. Věnoval se přípravě repertoáru Prozatímního divadla. Personální změny v DO NM. Odešla Barbara Tůmová, přišla Markéta Trávníčková. S M. Trávníčkovou pracovali na Prozatímním společně, začali využívat počítač. Vznikla dvousvazková publikace Prozatímní divadlo 1862–1883, vyšla v Akademii v roce 2006. Bohužel dodnes nevyšla slušnější recenze. – Shrnutí. Narátor rekapituluje své vyprávění. Na mnoho událostí života nezbyl prostor. Podnítilo ho to k úvaze o dalším větším shrnutí zkušeností jako dokladu o době, v níž žil.
1:53:45	KONEC